

'Ik laat me graag leiden door toevallige ontmoetingen'

Herfstsonte van Piet Arfeuille (Theater Malpertuis), naar een scenario van Ingmar Bergman, gaat donderdag in première. Maar we hadden het met deze fijne regisseur over meer dan alleen zijn voorstelling.

Griet Op de Beeck

P

iet Arfeuille (50) - theatermaker. West-Vlaming, ex-leerkracht - liep voor het eerst zwaar in de kijker met zijn beweringen van Shakespearieklassiekers voor jongeren. Sindsdien heeft hij een lange weg afgelegd. Tot in Tielt zelfs, waar hij in 2009 artistiek leider werd van Malpertuis. Daar heeft hij de podiumkunsten al tot in allerlei uitdooien verleid. Met prachtige resultaten tot gevolg, zoals het adembenemend mooie *Yesterday (or how we felt about the rumour)* dat hij met Nathalie Teirlinck maakte, bijvoorbeeld, opnieuw te zien op het einde van dit seizoen. Maar eerst werpt hij zich samen met Tania Van der Sanden, Ingrid De Vos en Wim Danckaert op een scenario van Ingmar Bergman.

Als ik een paar dagen voor de première van *Herfstsonte* langsliep, lijkt de rust onder de medewerkers groot. Altijd een hoopgevend teken. "Er is nog een beetje werk, natuurlijk, maar eigenlijk zijn we echt optimistisch, ja."

Je hebt bijna per ongeluk voor *Herfstsonte* gekozen, begreep ik. Ben je er ondertussen al achter gekomen wat het stuk vertelt over waar je op dit moment in je leven mee bezig bent?

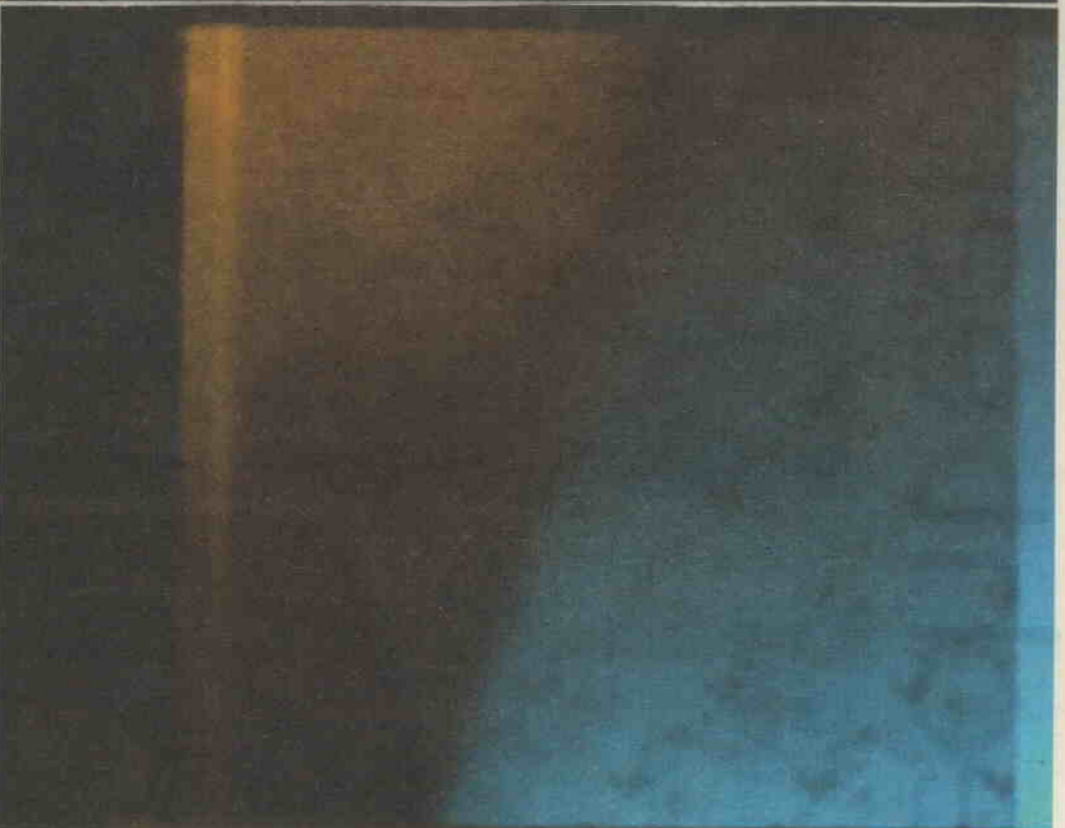
"Ik zag die film bij toeval op televisie, en begon er spontaan bij te snotten. Dat gebeurt niet zomaar, natuurlijk. (*lacht*) Bergman heeft het vaak over opvoeding. Volgens hem is het onmogelijk om je kinderen niet te beschadigen, elke generatie draagt zijn kwetsuren onvermijdelijk over op de volgende.

"In *Herfstsonte* nodigt een dochter haar moeder uit om te praten over het verleden. Na zeven jaar stilte brengt dat een hoop heftigheid met zich mee. Zij vindt dat ze op zijn minst één keer een sorry zou mogen krijgen voor alles wat haar moeder haar heeft aangedaan. Zo vergeraken ze weliswaar niet. Ik zou liegen als ik zou beweren dat zoiets mij totaal vreemd is. Ook ik draag mijn verleden met mij mee, en om de zoveel tijd speelt dat weer op.

"Bergman vraagt zich ook af: is het zinvol om het met je ouders te hebben over alle lastige kwesties? En: is taal wel een geschikt instrument? Richten woorden niet alleen maar meer schade aan? Ik geloof dat Bergman vindt van wel. Maar hoe langer ik me bezighield met dit materiaal, hoe meer ik van het tegendeel overtuigd ben geraakt. Ook al moeten deze moeder en dochter nog minstens zeven gesprekken voeren om ooit in de buurt te kunnen komen van antwoorden op vra-

● Piet Arfeuille: 'Toen ik de film *Herfstsonte* op tv zag, begon ik spontaan te snotten.' © MARCO MERTENS

Met *Yesterday* (or how we feel about the rumour) of *Romeo en Julia* (onder) heeft Piet Arfeuil al mooie voorstellingen op zijn palmares. Nu stort hij zich samen met onder meer actrice Tania Van der Sanden op een tekst van Ingmar Bergman.

© PAUL DE CLOEËDT

Ik ben een melancholic, ik vind het zo hoopgevoel, wat er gelukt in de wereld. Theater. Kijk mijn grijze alledaags ja, zoveel zeker.

PIET ARFEUILLE

gen over schuld en boete, en ook al zullen ze dat misschien nooit aandurven, toch is dit gesprek zinvol, en toch is taal een interessant middel. In mijn vorige producties heb ik stilgestaan bij het fallic van woorden, door deze productie heb ik er toch weer wat meer geloof in gekregen.

Wat fascineert jou zo aan Ingmar Bergman?

"Ik ben niet de regisseur, die Bergman al jaren loopt te bewonderen, ik kende zijn werk zelfs amper voor ik aan dit project begon. Nu ik me in zijn films heb verdiept, weet ik niet of ik het wel zo'n leuke man vind. Zo getormenteerd als hij is, en zo zwaar op de hand. Wat ik wel mooi vind: er zat zelfs op zijn negenenzestigste nog zoveel kind in hem. Kijk maar eens naar de interviews op YouTube van rond die leeftijd, echt leuk om zien.

"En ondertussen slaagt hij er toch maar in om in zijn teksten de meest pertinente vragen te stellen. In *Herfsonate* bijvoorbeeld: hoe ga je met lijden om? En: tot waar reikt je eigen verantwoordelijkheid? De dochter in het stuk gedraagt zich zo'n beetje van: kijk nu eens wat mij allemaal werd aangedaan. Ik herken die

reactie voor een stuk bij mezelf, maar tegelijk denk ik: we worden allemaal vernederd in ons leven, we moeten allemaal omgaan met mistukking, en niemand krijgt ooit wat hij verlangt. Misschien moeten we dat niet persoonlijk nemen, maar het gewoon aanvaardden als een onontkoombaar deel van het bestaan."

Je vorige producties waren ook vormexperimenten, waarom grijp je nu terug naar een klassiekere opvoering van een tekst?

"Ik probeer mijn persoonlijke voorkeuren te verzoenen met de noden van Malpertuis. Ik wil ook het publiek dat mijn voorganger Bob De Moor hier heeft opgebouwd bedienen. Daarom moest er nog eens een stuk als dit op het repertoire komen. Ik wou ook dringend weer eens samenwerken met Tania Van der Sanden, en daar nodigde *Herfsonate* zeer toe uit, vond ik."

Dat lijkt me een lastige spreidstand: trouw zijn aan het verleden van een huis en aan je eigen ontwikkeling als artiest.

"Om eerlijk te zijn, ik worstel er ook een beetje mee. Is de keuze voor dit stuk geen

foute manier van mij om iedereen te pleasen? Overdrijf ik nu niet met al dat overontwikkelde verantwoordelijkheidsgevoel? Waar ligt mijn toekomst precies? En die van het gezelschap? Of is dat toch hetzelfde? Ik vind het alvast interessant dat ik dit nu doe, en de tijd zal het allemaal wel uitwijzen. Want als ik eenmaal met zo'n tekst aan de slag ga, dan maak ik hem natuurlijk helemaal van mezelf. Ik zal nooit zomaar een komedie regisseren omdat ik weet dat de mensen van Tielit ook graag eens lachen.

Artiestieke noodzaak blijft de drijfveer. "Ik ben ook echt een maker met een hele brede interesse. Ik vind het mooi om zien hoe bijvoorbeeld een maker als Benjamin Verdonck door al zijn voorstellingen heen een volstrekt eigen universum creëert, maar voor mij ligt dat anders. Ik laat mij meevoeren door wat zich aandient: van accidentele ontmoetingen met andere artiesten tot onverwachte momenten van ontroering bij het leven of zien van iets. De lijst van projecten die ik nog wil doen is altijd lang, en die verandert ook nog eens voortdurend. Soms wil ik focussen op vorm en stijl, dan wil ik vertrekken vanuit een thema dat mij inspireert, later krijg ik

weer zin om iets te maken voor de grote zaal. Zo werkt het in mijn hoofd.

"Ik verdraag het ook niet van mezelf dat ik me zou herhalen. Ik ben doodsbang van saaiheid. Toen ik lang geleden *Hamlet* regisseerde was er een zin die voor mij heel persoonlijk was, iets in de sfeer van: ik verdraag de grijze lucht niet, ik moet die kunnen kleuren. Het kon niet toepasselijker."

En daar gebruik je theater voor?

"Ik ben een melancholicus, ik vind het niet allemaal zo hoopgevend wat er gebeurt in dit bestaan en in de wereld. Theater kleurt mijn grijze alledaagsheid, ja, zoveel is zeker. Tegelijk creëert dat ook een spanningsveld. Soms lig ik wakker van de vraag of ik wel echt aan het leven ben. In een vorige productie klomk dat als: is kunst het leven of een schuilkelder voor het leven? Zulke kwesties houden mij bezig. Is theater een luchtbel? Doet de postbode die elke dag zijn ronde maakt en 's avonds voor de televisie kruipt aan echter leven? Ik weet het allemaal niet zo goed. Wat ik wel weet: toneel maken is voor mij geen vluchtroute. Ik ga de dingen aan, en ik gebruik mijn twijfels en obsessies in alles wat ik

maak. In die zin is theater een verheving van h ook."

Vind jij enig lijden aan voor je kunst?

"Ik zat eens op de trein Sommen (*Nederlandse gelig directeur van het He GO*), en we waren aan mijn jaren als leraar of van Roeselare, waar ik vertrokken om alsnog ding te gaan volgen. Of rit zei hij: 'Toch goed die hebt meegeemaakt, je b plichtig aan de kraaien pikt hebben. Dat zinne vergeten.

"Ik denk dat alle opgelukt mij mee richting de ku ven. En ze voeden tot o daag mijn werk. Elke p weer een machteloze s waar je niet helemaal l Of theater maken mij n vooruit helpt, blijft even Misschien wel. Ik verm doornen de jaren gegri merk ik bijvoorbeeld o heb met haar al meerd telkens met een paar ja dan blijkt toch uit onze het vooruit is gegaan, n hoofd. (*lacht*)

"Ik merk ook dat ik in r almaar vertrok vanuit i heftigheid, terwijl ik n zoek naar schoonheid. word, hoe sentimentel ik de zoon ook al mooi, r mij echt blij maken als dingen zie schijnen. M gevoeligheid ben ik zelf Het leven is al lastig ge niet?"

Herfsonate, een cof Malpertuis en 't Arser morgenavond in prent tournee: www.malper

● Met *Yesterday (or how we felt about the Runour)* of Romeo en Julia (onder) heeft Piet Arfeuille al mooie voorstellingen op zijn palmares. Nu stort hij zich samen met onder meer actrice Tania Van der Sanden op een tekst van Ingmar Bergman.

© PAUL DE CLOEDT

Ik ben een melancholicus, ik vind het niet zo hoopgevend wat er gebeurt in de wereld. Theater kleurt mijn grijze alledaagsheid, ja, zoveel is zeker

PIET ARFEUILLE

maak. In die zin is theater misschien wel een verheving van het leven. Dat kan ook."

Vind jij enig lijden aan het leven nuttig voor je kunst?

"Ik zat eens op de trein met Arthur Sonnen (*Nederlandse grootheid, voormanlig directeur van het Theaterfestival, GO*), en we waren aan het praten over mijn jaren als leraar op het Seminarie van Roeselare, waar ik uiteindelijk ben vertrokken om alsnog een kunstopleiding te gaan volgen. Op het einde van de rit zei hij: 'Toch goed dat je dat allemaal hebt meegemaakt, je bent altijd scherplichtig aan de kraaien die op jou ingepikt hebben. Dat zinnetje ben ik nooit vergeten.'

"Ik denk dat alle opgelopen kwetsuren mij mee richting de kunst hebben gedreven. En ze voeden tot op de dag van vandaag mijn werk. Elke productie is toch weer een machteloze schreeuw over iets waar je niet helemaal uit geraakt.

Of theater maken mij nu persoonlijk vooruit helpt, blijft evengoed de vraag. Misschien wel. Ik vermoed toch dat ik doorheen de jaren gegroeid ben. Dat merk ik bijvoorbeeld ook aan Tania. Ik heb met haar al meerdere keren gewerkt, telkens met een paar jaar ertussen, en dan blijkt toch uit onze gesprekken dat het vooruit is gegaan, met mij en mijn hoofd. (*lacht*)

"Ik merk ook dat ik in mijn werk vroeger almaar vertrok vanuit grote persoonlijke heftigheid, terwijl ik nu meer en meer zoek naar schoonheid. Hoe ouder ik word, hoe sentimenteler. Vroeger vond ik de zon ook al mooi, maar nu kan het mij echt blij maken als ik ze voluit op de dingen zie schijnen. Met die toegenomen gevoeligheid ben ik zelf wel tevreden. Het leven is al lastig genoeg, vind je niet?"

Herfstonate, een coproductie van Malpertuis en 't Arsenaal, gaat morgenavond in première, daarna op tournee: www.malpertuis.be

foute manier van mij om iedereen te pleassen? Overdrijf ik nu niet met al dat overontwikkelde verantwoordelijkheidsgevoel? Waar ligt mijn toekomstprecies? En die van het gezelschap? Of is dat toch hetzelfde? Ik vind het alvast interessant dat ik dit nu doe, en de tijd zal het allemaal wel uitwijzen. Want als ik eenmaal met zo'n tekst aan de slag ga, dan maak ik hem natuurlijk helemaal van mezelf. Ik zal nooit zomaar een komedie registreren omdat ik weet dat de mensen van Tielit ook graag eens lachen. Artistieke noodzaak blijft de drijfveer.

"Ik ben ook echt een maker met een hele brede interesse. Ik vind het mooi om zien hoe bijvoorbeeld een maker als Benjamin Verdonck door al zijn voorstellingen heen een volstrekt eigen universum creëert, maar voor mij ligt dat anders. Ik laat mij meevoeren door wat zich aandient: van accidentele ontmoetingen met andere artiesten tot onverwachte momenten van ontroering bij het lezen of zien van iets. De lijst van projecten die ik nog wil doen is altijd lang, en die verandert ook nog eens voortdurend. Soms wil ik focussen op vorm en stijl, dan wil ik vertrekken vanuit een thema dat mij inspireert, later krijg ik

weer zin om iets te maken voor de grote zaal. Zo werkt het in mijn hoofd.

"Ik verdraag het ook niet van mezelf dat ik me zou herhalen. Ik ben doodsbang van saaiheid. Toen ik lang geleden *Hamlet* regisseerde was er één zin die voor mij heel persoonlijk was, iets in de sfeer van: ik verdraag de grijze lucht niet, ik moet die kunnen kleuren. Het kon niet toepasselijker."

En daar gebruik je theater voor?

"Ik ben een melancholicus, ik vind het niet allemaal zo hoopgevend wat er gebeurt in dit bestaan en in de wereld. Theater kleurt mijn grijze alledaagsheid, ja, zoveel is zeker. Tegelijk creëert dat ook een spanningsveld. Soms lig ik wakker van de vraag of ik wel echt aan het leven ben. In een vorige productie klonk dat als: is kunst het leven of een schuilhouder voor het leven? Zulke kwesties houden mij bezig. Is theater een luchtbel? Doet de postbode die elke dag zijn ronde maakt en 's avonds voor de televisie kruipt aan echter leven? Ik weet het allemaal niet zo goed. Wat ik wél weet: toneel maken is voor mij geen vluchtroute. Ik ga de dingen aan, en ik gebruik mijn twijfels en obsessies in alles wat ik